

RIČA ŽIVA

PAROLA VIVA

Poseban broj u suradnji s Hrvatskim novinami | Gošte 20 – Numer 1 „Za Ndonija“ – Dučemar 2021

Je ima sane u koje je verja, a za njihi je živija

Deset godišť s našimi riči su vre prol. Kada smo počel s našem kongorsem ne nadahmo di bimo rival. Nonda zbamo činil samo vokabolarj na-našo, ma smo mislil ke mahmo reč sekolikimi ke mah hu pisat na-našo. Naše riče, ke ne ti jahmo čini umbrit, nimahu ostar samo u vokabolarj. Sada znademo ke ono ke smo mislil deset godišť naza je bilo dobro: na ve naše libre se nahodamo danas čuda čeljadi. Eš ovi dobro ke smo vidil, je nas činija hot napri pur s drugimi degi oš tegi. Smo činil poznat naš jezik oš naše tradicijune po svito: moštre, konvenje, študje oš kondžerte

hi ne brojimo već; ma ono ke veče nas veseli jesu stope ke ostavljamo naza nas - naše libre.

Do vokabolarja - ke je bija kano naša mat - su nikl još „Gramatika“, „Riča živa“ (liber oš CD), libre poeziji „S našimi riči“, „Kako biše slako“, „Sime do sime-na“, „Kako se zove...“, „Kuhamo na-našo“ e sada ovi ke držite u ruke. Ma imamo pur druge libre ke se ne vidu toko di smo mi, ma ke poznaju van oš nas činu poznat: su publikal naše stvare pur Akademija iz Zagreba, Asočacijuna za esperanto iz Kroacije, Univer-sita iz Rijeke, iz Zadra, iz Polonije.

Sake tri miseca činimo čut naš jezik s džurnalem „Riča živa“ ke publikivamo do devet godišť. Ma pur male stvare ke vidimo saki dan: kalendarje, kartoline, senjalibre, lapise... [...]

Kada smo počel nimahmo u glavo rivat tako nadugo. Jena dan če funit seko-liko... Ma pur si se fermamo danas, nečmo se kajat, čmo bit vesele jerke almen smo činil ono ke je reka jena do nas: „Vre, vre, sada maš pisat štokodi, / sutra ke mi smo bil ma znat kokodi.“

(Antonio Sammartino, Presendacijuna u: S našimi riči 3, 3. Zbirka lit. ostvarenja na moliškohrvatskome, 2010)

PISAT

Pisat
Je
Zidat:
Na
Riča
Na
Kandun
Na
Matun
Riča za riču
Na
Zid
Riča na riču
Na
Hiža
Na
Liber

(Gabriele Blascetta)

Tvoje Dica

“Se la nostra lingua dovesse morire... non sarà perché la sua morte è inevitabile, ma perché vi saranno mancati la previdenza e il coraggio di farla vivere”.

Ove riče pišene di je liber „Ali Tagliate” za arkordat Agostinu, jesu do prvoga presidenda oš fondatora Ufiča Europeja za jezike malo poznajene. Ove riče činu razumit pur nami, ke govoremo na-našo ol na-našu, koja je naša misijuna oš, veče do svega, moru bit manifešt do tega ke gošte dop gošte je nosija napri Antonio Sammartino, ke je nas osta dan 21 novembra.

Antonio je rabija cili život za našoga jezika oš za našu minorandzu, je nosija napri ono ke je ba počela njegova pokonja žena Agostina. Za njega imamo jena „Vokabolarj na-našo/taljano”, imamo jenu „Gramatiku na-našo”, imamo poete ke pišu na-našo oš rakoltu „S našimi riči”, je činija divendat Mundimitar „Grad poezije”, je pisa druge libre zgora kučine („Kako biše slako”, prva edicijuna; „Kuhamo na-našo”, druga edicijuna), zgora tjandi („Kako se zove”) zgora tegi ke se činahu van („Sime do simena”), zgora našihi imeni („Korijeni”) oš druge libre. Je organidziva konvenje, moštore, končerte, teatre ...

Je činija dotj na naše grada čuda čuda čeljadi iz one bane mora oš kano nazjad, s FUEN-em, iz cile Europe. Za sve ono ke je činija je bija konzol onorarj Republike Hrvatske da lu 2004 a lu 2010. Se more reč ke je živija za činit bit veče fermi, veče živ oš veče poznajen naš jezik, na-našo. To je

sembličo, to je istina, to se znade... ter nikor ne more reč ke nije nako.

Ono ke je teško za nas, ono ke nimamo kako reč, je ke nimamo riče za povidat što Antonio je bija za nas: dan 21 novembar 2021 smo zgubil jenoga oca, jenoga cile, jenoga brata, jenoga Amika s A velkom. Kako mammo reč ke si on ne bi bija, ne bimo bil mang mi? Si on ne bi činija ne bimo činil mang mi? Kako mammo reč ke ono ke jesmo je sopratut zablju njega?

Do onoga dana, moždane su pol suderaj ter upravo je se mislilo pur što oš kako ma se činit, sada ke on nije ga več. Smo mislil si mahmo povidat ovo ke je surtilo di je „Čujemo Se” ter smo mislil pur ke benja no, benja je na stvara čuda velka, benja mahmo čekat no malo vrimenta oš pa počmet opetaj.

Ma pa no, pa smo mislil ke nima bit nak, ovi je naš teg, mammo govorat do sekoliko, pur do stvarih grubi, pur si nimamo riče, on je nam hi da čuda hi ter čmo natj one jušte za jenu stvaru nak.

Mi čmo si nosit za semaj ono ke smo činil skupa, ono ke je nas učija, ono ke je nam reka, pur kacijate ke smo imal, sve ovo čmo imat semaj na srce.

Anto, kada čmo te mislit, siguro čmo se pur smijat, oš koko čmo se smijat! Čmo se smijat si mislimo ke prvi gošte ke smo pol s trenem u Beč, ti, za si pipijat nu sigaretu, si osta dol, van trena e tren je partija sendza tebe. Čmo se smijat kada čmo si izist jena panin, erke čmo se arkordat onu votu kada ti si urdina jena panin s wurstelem u Beč, si gleda onoga diteta ter si mu reka „Zaburitaj!”

ter on je vre razumija pur si govoraše samo tudiško. Čmo se smijat si mislimo kada si se vrga upijat za nas činit ustat li 7 jutrim u Zadar, dop ke zbamo stal cilu noču feštijat.

Oš čmo se arkordat semaj nazanju votu ke smo kandal skupa „Kako je lipo hoditi”, kako ju kandaše ona baba di je oni stari dokumendarj, ona je bila nazanja stvara ke smo činil skupa.

Kako je bija lipi ovi put skupa, kako je bilo lipo hodit s tebom.

Sada, ti moremo samo reč ke sve ono ke si nam da mi čmo dat drugimi, ti moremo reč ke čmo prutedžit naš jezik kako si ga prutedžija ti, ke naša riča će bit semaj: **Riča Živa.**

Oš ke nimaš se ngargat, Francesca je s nami.

Huala za sekoliko!

Tvoje Dica

Danas sekoliko muči, ter na ve dane nak je semaj veče teško stat nadugo do hiže...

Huala za sve ono ke si činija za nas, za smijati, za "kacijate", za riče rečene oš one hranjene.

Danas smo zgubil jenoga oca, jenoga cila, jenoga Amika. Danas smo zgubil jena toc kulture oš štorije našihi gradi.

Nečeš bit zabljen, nečmo te zabit!

Čin lipi put, Ando!

(Gianluca Miletta)

"Se reče 'riče otkane' ne 'tkanjene'" Ova je bila nazanja stvara ke si nas učija.

Ter koko stvari smo tkal skupa na ove godišta, koko stvari smo se učil do tebe ke za semaj čmo si nosit.

Smo govoril, smo te slušal, smo se karal, smo se smijal, smo činil, smo živil, nečmo te zabit.

Smo tkal jena kondze dugi ke nikor oš nišče more štoknit.

Mislim riče ke se moru reč sada ke ti nisi ga već

Mislimo ono ke mamu činit nak ke ti moreš još živit!

Huala za sekoliko, cici!

(Lorenzo Blascetta)

Ova je ona kandzuna ke me čini mislit one nazanje oš lipe dane ke smo prol skupa. Kako smo se rajal oš kako smo se smijal!

Danas naša komunita oš naše mino- randze su zgubil čuda.

Sve ono ke si činija za nas, za naš jezik oš tradicijune nečmo zabit maj, čmo hi držat kano zlato.

Čmo činit sve ono ke moremo za kundzervat oš nosit napri sve oni teg ke ti si počmea, pur si će bit teško.

Još ne morem verjat. Nikor more još verjat.

E sada... "zaburitaj" sekoliko oš čin na lipi put, cici!

Huala za sve!

(Martina Blascetta)

Eh, "Konsole", ti para jušt ono ke si činija? Nas osta nako? Se ne čini, mi je ža, ma se ne čini. Fino sutemra si vamiljahmo aperitiv skupa, e sa? Reci mi, sada, koga mamu pitat stvare?

Serena je ti pur pisala: "Ci Ando, ci Ando..." e men mi grede za reč: "Ci k**!".

Znam ja kako si činija za lejti onu tvoju poeziju oni dan. Ti hočahu reč toko stvari, nisi moga. Kulpa je tvoja!!!

Ando, se šalim, ti znaš ke nije nako, znaš pur koko verjahmo u tebe, oš te tijahmo dobro. Si nas osta nako, sendza reč nišč. Koko stvari hočem oš hočemo reč sada; bi tija znat si nas slušaš.

Je fačilo reč sada "Si bija nazbolji". Keja, ti si bija NAZBOLJI, oš češ ostat UNIKI.

Huala za sve ono ke si činija za nas, za naš grad. Mi čmo te arkordart kano oni ke presendivaše kongors poeziji, kano oni ke je da dušu za naš grad, za naš jezik.

Si nam osta jena teg težak, mamu nosit napri ono ke si počmea ti, ono ke si činjiva ti. Sendza tebe nije fačilo, ma čmo kundinuat: za tebe, za Agostinu, za Fondacijunu.

Huala "Konsole", huala za sekoliko. Mol za nas!

Grande, ANTONIO!

(Franco Miletta)

"Zio Antò, te morem zvat dva minuta?"

"Jesi doma?"

"Kako se reče ovo? Ovo drugo?"

"Vider si si pisala dobro!"

"Kako se more reč...?"

Koko stvari si te pitala!

Oš koko hi mahu te pitat još!

Koko čeljadi si pozna oš si nam činija poznat. Hočahu znat do našoga grada, do našoga jezika, do našihi misti.

Nikor veče do tebe je kumatija za ovi naš lipi oš stari jezik.

E sa? Kako mamu činit? Što mamu činit?

Danas je teško ne bit doma s našimi čeljadi.

Je teško ne stat skupa.

Sei stato un pezzo fondamentale per la nostra comunità. Una perdita pesante ed inaccettabile.

Quanti insegnamenti ci hai lasciato! La tua passione, l'amore e la continua curiosità per la nostra cultura e per la nostra storia saranno ricordate per sempre.

Siamo tutti consapevoli che nulla sarà come prima, che sarà ancora più difficile continuare a proteggere, raccontare e far vivere la nostra storia. Noi ci impegneremo al massimo per far tesoro continuo dei tuoi insegnamenti e saremo sempre fieri ed orgogliosi di ciò che ci lasci in eredità. Čmo te semaj mislit kada govoremo, kada pišemo, kada lejimo, kada čmo povidat do našoga grada. Semaj.

Fai buon viaggio!

(Serena Miletta)

Eccoci! Ancora una volta, in questo anno che è stato poco da ridere, ci troviamo nuovamente a piangere.

Antonio ci ha lasciato, ma quanto veramente ci ha Lasciato.

Ci ha lasciato una eredità infinita, che con la sua voglia e tenacia ha fortemente condiviso con noi suoi compagni di cammino, ci ha insegnato a Scrivere e Leggere la nostra lingua, il nostro amato NA-NAŠO, e con noi a più mani ha pubblicato quanto può servire a conservare al meglio la nostra lingua e storia...

Questo è quanto ha lasciato per la nostra comunità, ma non tutto è finito con lui. Lui ci ha solo ceduto il testimone, ora sta a noi continuare. Le basi sono solide e continuare è un nostro dovere.

Quello che però ho perso è Antonio persona,

Antonio compagno di viaggio, Antonio compagno di infinite colazioni, Antonio Amico, quello mi mancherà tremendamente e infinitamente...

LIPA HUALA, ANTONIO!

(Rocco Giorgetta)

Zbogom prijatelju, veliki!

Slavko Ninić, Gabrielle Blascetta, Antonio Sammartino i Petar Tyran u novembru 2011. ljeta u KUGI u Velikom Borištofu

Uži suradnici i prijatelji i prijateljice su jur znali u zadnji tajedni, da mu ne ide dobro, i da se već s nijednim od nas nije željio/mogao pominati, je tu slutnju, ta predosjećaj još pojačalo. Još smo zajedno vrlo uspješno završili Kongres zastupnikov slavenskih manjin unutar Federativne unije europskih narodnosti: takorekuć kod njega „doma“ u Italiji: u Vastu, a naravno i Mundimitru. Još se je mogao veseliti ovomu svojem osobnomu uspjehu, pred svim ali velikomu postignuću za svoju hrvatsku zajednicu u Italiji: Ne samo da ih je FUEN priznao kao svoje aktivne članke, nego smo zajedno s njimi konačno krenuli putem da bi u suradnji s Italijom i Hrvatskom digli na znatno višu i pravnu i međunarodnu razinu pitanje moliškohrvatske zajed-

nice u regiji Campobasso u južnoj Italiji. Zapravo falu riči i još s ni u najmanjem moremo ocijeniti koliko će on faliti svojim najbližim u Mundimitru ali i Hrvatima i Hrvaticama u regiji Campobasso, u Italiji, kako će faliti u odnosi s brojnim državnim i nevladinim ustanovama i institucijama u Hrvatskoj itd. a ne na zadnje koliko će faliti u privatni, društveni i službeni odnosi moliških Hrvata u Italiji s gradišćanskim Hrvatima u Austriji. Ovde nije dovoljno mjesta da nabrojimo sve njegove zasluge u minuli desetljeći, početo od utemeljenja »Zaklade Agostina Piccoli« do sastavljanja i izdavanja moliškohrvatskoga rječnika, knjige o povijesti moliških Hrvata, kuharic, zbirkov pjesam do bezbroja godišnjih manifestacijov, literarnih naticanj i pri-

redab, kim je on stao na čelu ili kim je kumovao.

Teško je u ovi nevjerovatno tužni momenti sprogovoriti ili napisati njegovo ime a ujedno i znati da ga već nij med nami, da ga već neće biti, da već nećemo poiti pred vrata s njim „pipijat“ (kuriti, pušiti), si već nećemo morati poslušati njegove kritike o čemernoj kvaliteti kave zapravo svagdir izvan njegove ljubljene južne Italije, već nećemo započeti političke diskusije i već nećemo moći slušati med redi kako teško mu je bilo pred svim i u domaćem Mundimitru, da ga ljubomora i da ga nenavidnost i ne potisnu i mu zamu dah:

Antonio Sammartino — otišao je!

Brzo, tiho, neočekivano, čuda prerano! Izvršio je zapravo nevjerovatno puno zadać, od kih bez njega najvjerojatnije ne bi ni znali da ih ima. Ali ostavlja za sobom punu vriću zadać i obavezov, ke nosu njegov rukopis, po čiji staza je zagazio, kim je počeo ravnati put i ke je počeo ostvariti. Sazuo si je cipele i je postavio pred vrata moliških Hrvata. Sada ostaje samo ufanje, da je gdo dorastao ovim cipelam, da komu pašu i da će ki u nji dalje moći koracati putem kim je zakoracao Antonio Sammartino. Zbogom prijatelju, veliki!

(Petar Tyran, komentar u Hrvatski novina 47/2021.)

Antonio je bio čestit čovjek, veliki hrvatski i talijanski patriot, brižan otac i plodan kulturni djelatnik. Iza njega ostaju među moliškim Hrvatima u Italiji kapitalna leksikološka djela kao što su: Dizionario dell'idioma croato-molisano di Montemitro / Rječnik moliškohrvatskoga govora Mundimitra (suautor s Agostinom Piccoli), Montemitro – Zagreb 2000; te Grammatica della lingua croato-molisana / Gramatika moliškohrvatskoga jezika, Montemitro – Zagreb 2004.

Upravo je Antonio zaslužan za tiskanje te leksikološke riznice s one bane mora, klasificirane kao hrvatski idiom iz kruga štokavsko-ikavskih govora s elementima čakavštine, kojeg su izbjegli Hrvati donijeli sredinom drugog tisućljeća u talijansku pokrajinu Molise. Od desetak naselja u kojima se govorilo hrvatski danas se hrvatski može čuti samo u Mundimitru i Kruču, upozoravao je za života Antonio.

Podsjetimo, Rječnik Agostine Piccoli i Antonia Sammartina „Dizionario dell'idioma croato – molisano di Montemitro / Rječnik moliškohrvatskoga govora Mundimitra“ srećom je trajno dostupan s obiljem natuknica koje se sastoje od same riječi zabilježene među moliškim Hrvatima u drugoj polovici 20. stoljeća, njezine fonetske transkripcije, gramatičke odrednice, morfološkoga dijela, definicije na talijanskom i na hrvatskome jeziku, primjerâ i drugih važnih napomena.

Čitajući tekst na hrvatskom i talijanskom jeziku, kojeg prati cjeloviti znanstveni aparat, s dubokim pijetetom i ganućem prisjećamo se života i djela našega dragoga Antonia Sammartina, kojem dugujemo neizmjernu zahvalnost za sve što je učinio za hrvatsko kulturno i jezično nasljeđe u dijaspori te razna suvremena hrvatska kulturna postignuća u Italiji. Kulturni djelatnik Antonio Sammartino dokazao se zadnjih trideset godina kao jedan od najistaknutijih moliških Hrvata.

Svi djelatnici Hrvatske matice iseljenika izražavaju duboku sućut obitelji i cijeloj moliško-hrvatskoj zajednici povodom prerane smrti našeg dragog Antonija. Počivao u miru Božjem!

(Vesna Kukavica, Hrvatska matica iseljenika)

Umjesto kave 22. listopada 2021.

Antonia Sammartina upoznala sam posredstvom istraživača Hrvata i njihove književnosti iz okolnih zemalja Đure Vidmarovića. Iz Molisea mi je darivao osobit suvenir – kuharicu. Vrlo zanimljivu i jezično i jelima, s pet stoljeća prožimanja staroga i novoga zavičaja Hrvata koji su s naše strane mora pobjegli na talijansku, pa sam 20. veljače 2012. na svojoj stranici Oblizekima pisala o njoj, zapravo o Moliškim Hrvatima i njihovoj sudbini, kroz Pokladno jelo Moliških Hrvata speciatin s kažovem ili složenac s valjušcima – koliko jednostavno toliko neobično i baš fino!

Povremeno bih doznavala poneku vijest o zanimljivostima preko mora i kako na Apeninskom poluotoku tek još nekoliko seoca održava svijest o vlastitu, hrvatskom identitu. Dakako, kao i posvuda, i ondje kopne. Tek sam ove godine u pandemijskim uvjetima potkraj lipnja u Zadru na tamošnjoj 15. Domaćoj riči govoreći o svome zavičajnom Jokešin-skom vrčaku i pjesme na kekavici, imala priliku među šezdesetak sudionika upoznati i Antonia Sammartina. Zadar-ski matičari uz gradišćanske, bosansko-hercegovačke, crnogorske i druge, ugo-stili su i Hrvate iz Molisea – Francesca Sammartino (kći!) i Antonio Sammartino temu svoga izlaganja o usmenim pjesmama u moliških Hrvatima nazvali su Usri mora je jena put. Razmijenismo knjige, poslije i fotografije i mnogo dobrih želja za novim susretima. Oni nastaviše turu dalje po Hrvatskoj...

I danas tugujem i dijelim tugu s Antoniovom obitelji i prijateljima, jer nam je iz zajedničkoga Društva hrvatskih književnika stigla vijest, koju prenosim, da ga se sjećamo:

Rođen 15. lipnja 1961. godine u Mundimitru (tal. Montemitro), hrvatskom selu u talijanskoj pokrajini Molise. Po struci geodet, dugi niz godina, osim što se bavi pisanjem, radi kao društveni djelatnik i aktivist moliškohrvatske manjinske zajednice. Zbog svojih je zasluga za očuvanjem manjinskih prava, od 2004. do 2010. godine obnašao funkciju počasnog konzula Republike Hrvatske u pokrajini Molise.

Utemeljitelj je i predsjednik Zaklade Agostina Piccoli, koja ima za cilj očuvanje moliškohrvatskog jezika i tradicije, a u okviru koje surađuje s talijanskim i hrvatskim institucijama koje skrbe za moliškohrvatsku baštinu i kulturu. Zaklada također ima razvijene kulturne veze s različitim udrugama i društvima ostalih hrvatskih manjina u drugim zemljama. Dopredsjednik je Saveza hrvatskih zajednica u Italiji (SHZ), koji okuplja predstavnike zajednica Hrvata u Italiji.

Utemeljitelj je i predsjednik Saveza moliškohrvatskih kulturnih udruga, koji okuplja udruge iz sva tri hrvatska mjesta u Moliseu (Kruč, Mundimitar i Filič). Član je CONFEMILI-a, konfederacije jezičnih manjina u Italiji, koja je sugovornik talijanskoj Vladi za prava jezičnih manjina. Predsjednik je žirija

za Nagradu Fondazione Piccoli (literarni i likovni natječaj). Organizator je brojnih skupova i autor izložbi na jezično-kulturnom polju koje je predstavio u Italiji, Hrvatskoj, Austriji, Slovačkoj, Mađarskoj i Poljskoj. Neki od njih su: Međunarodni jezični skup Riča živa (Mundimitar, 2000.), Multimedijalna izložba *Riče oš sviče* (Molise/Austrija, 2001.), Etnografska izložba *Kako se nosahu riče* (Mundimitar, 2001.), Kongres i izložba *Hrvati drugog doba* (Zagreb/Molise, 2002.), Kulturna manifestacija *Jezik srca spaja* (Austrija / Mađarska/Slovačka, 2002.), Jezično-kulturna manifestacija *Moliški Hrvati danas* (Split/Metković, 2003.), Izložba *Kako se zove...* (Mundimitar, 2003.), Etnografska izložba *Sime do simena* (Mundimitar, 2005.), Izložba *Čeljade* (Molise, 2007.), Međunarodni povijesno-jezični skup *Molise – sto godina nakon Rešetara* (Kruč/Mundimitar/Filič, 2008.), Literarna izložba *Stare riče* (Mundimitar, 2008.), Multimedijalna izložba *Drevni kamen moliških Hrvata* (Zagreb/Split/Molise, 2009.), Jezično-kulturni skup *Moliški Hrvati – pet stoljeća 'na-našo'* (Poljska, 2011.), Jezično-umjetnička izložba *Riče u joč – Ivan Lacković i moliške pjesme* (Mundimitar, 2011.), Izložba *Moliškohrvatska literatura* (Molise, 2012.), Literarna izložba *S našimi riči* (Mundimitar, 2013.), Multimedijalna izložba *Pet sekuli naza/Unatrag pet stoljeća* (Mundimitar, 2014.), Dani moliškohrvatske kulture *Pet stoljeća povijesti* (Zagreb, 2014.), Povijesno-književni kongres *Gente dell'Est* (Mundimitar, 2015.), Ljetne kulturne manifestacije *Lito s nami/Lipo s nami* (Mundimitar, 2001.).

Antonio Sammartino, Božica Brkan i Francesca Sammartino

(Božica Brkan)

Moliški Hrvati i veze KUGI

Antonio i Sergio Sammartino u KUGI 2004. ljeta prilikom Croatisade

KUGA u Velikom Borištofu je jur duga ljeta usko povezana moliškimi Hrvatima. U prvom redu pravoda s Gabrielom Blascettom, ki je pokle živi u Malom Borištofu, angažiran u proširenom odboru KUGE. Tako su došli i Kugovci u kontakt moliškimi Hrvatima. Neki od nas su bili pak i u Mundimitru, u rodnom selu Gabriela. A onde smo pravoda i upoznali Antonia Sammartina, glavnoga

motora kulturnoga žitka u malom selu u Molisi, kade se još govori „Na Našo“. Antonio je po tragičnoj smrti svoje žene Augustine Piccoli, ka je bila študirana slavistica, preuzeo nje djelovanje pri obdržanju hrvatskoga jezika u ovom djelu Italije. U Mundimitru su osnovali posebno društvo „Fondazione Agostina Piccoli“, počeli su organizirati različne kulturne priredbe, publicirati brojne

knjige i očvrstiti veze Hrvatima u Hrvatskoj i Austriji.

Tako je došlo i do suradnje s KUGOm u Velikom Borištofu. Moliški Hrvati su bili gosti pri CROATISADI, kade su oblikovali otpodne s njevimi društvenimi igrama. Nadalje je KUGA organizirala talijanske večere i prezentirala publikacije moliških Hrvatova u KUGI. A glavni motor je uz Gabriela bio Antonio Sammartino, ki je nekomu od nas postao i prijatelj. Antonio se je na jako simpatičan način angažirao za moliške Hrvate, je istraživao jezik i dao uvid u kulturu ove male jezične manjine u južnoj Italiji.

Svaku prezentaciju odnosno svaki skupni večer je sprohadjala šarolika kulinarika s kušanjem specialitetova ove regije. Bili su večeri punih čitanja pjesmic „na našo“, muzike i druženja. A Antonio je bio svenek med nami.

Njegova smrt je potresla sve, ki su ga poznali. I KUGA mu se zahvaljuje za njegov angažman za ovu posebnu granu hrvatske kulture. Ostaje želja, da se njegovo djelovanje nastavi i kultura moliških Hrvatova dalje gaji.

(Jelka Zeichmann-Kocsis)

Mokre riče

Naše riče: stare, same... zabjene
Naduge dane... s vrimenem zgubjene

Na ne poznajene zemlje su prol
Smočene s morem u nas su dol

Tujine čeljade eš riče na nove mesta
S novimi stvari si punit oč oš justa

Ovi svit oš naš skupa smo držal
Pa ocine naza su ostal, a druge bižal

Lipe naše stare saki dan zgubimo
Ter nove ulizu... a one, brižne, zabimo

Koko puta... noče, dane su vidil
S njimi godišta protj... nisu počinil

... Ma još mokar čuvamo naš kondze
Nije zgorija sekoliko ovi sundze

(Antonio Sammartino)

Zdola zemlje

Zdola zemlje sime sadimo
ma nam ne bide semaj drago
za ono ke do paiza vadimo
koju votu nije na velki blago

Znademo ke jena zrnje
nosi unutra saku stvaru
oš ti more dat pur trnje
što češ do nje si imaš travu

Vider ničarku kak je bovata
koko života more donit
a mi iščemo no malo žita

Na vi svit su nam dal živit
nije semaj tvoja duša sita
ma zemlja te umi pur veselit

(Antonio Sammartino)

Riče oš note zdola masline

Doroteja Zeichmann, Antonio i Vesna Ljubić Sammartino 2013. ljeta

Šokirani primili smo vist o smrti Antonija Sammartina. U prvom momentu falu mi riči. Pak sam pomislila na lipi čas, koga smo pred prilično trimi ljeti skupa prebavili u Mundimitru. Mi smo pred svim trgali/brali masline, ali strefili smo se i s Vesnom i Antonijom. Njemu u spomen ide i pjesma „Stup na kamenitom tlu“.

Dragi Antonio, jako nenadijano nas je dostigla vist o tvojoj smrti. Nikako nismo bili pripravnici na to, da ćeš nas tako brzo ostaviti i nismo se mogli od tebe oprostiti. Nekoliko puta smo se strefili, ali najdraži spominak za mene je čas, kad smo krajem oktobra 2018. ljeta otputovali s obitelji Blažeta i Zeichmann iz Gradišća u Molise u Italiju, točnije u Mundimitar, da beremo masline. Za mene je to bilo prvi put i tako sam se trsila da pomorem pri branju maslin na djelomično dosta strmi lapti ili lugi obitelji Blažeta. Po danu smo brali masline, a navečer smo skupa kuhali, jili i pili pak se družili. Na jedan večer našega druženja se posebno rado spominjam. Pod pokroviteljstvom Fondazione »Agostina Piccoli« bio je ta večer posvećen kulturi a ti si ga nazvao „Riči i note pod maslinami“. Renata, Jelka i ja jačile smo nekoliko moliškohrvatskih i gradišćanskohrvatskih jačak, kot na primjer „Kako je lipo hoditi usri mora“ ili „Lipa j' hiža likterova“, a Jelka nas je pratila na gitari. Med jačkami recitirao je pjesme „na-našo“ Gabriele Blažeta a po gradiš-

ćanskohrvatsku moja malenkost. Večer, kroz ki si ti peljao, postao je za mene nepozabljiv.

Zanimljivo je bilo za nas i razgledivanje gradića Mundimitra i okolice, kot na primjer spomenika dolaska Hrvatov u Molise s natpisom Ode su dol čeljade iz one bane mora i malin za prešanje maslinov. Prije nego smo se opet vratili domom, dogovorili smo se, da ćete nas ti i tvoja draga hižna družica Vesna pohoditi u Gradišću i da ćemo skupa poiti na Hrvatski bal u Beč. Do toga nažalost nikada nije došlo.

Dragi Antonio, hvalim ti za vas tvoj trud, zalaganje, ljubezljivost i gostolju-

Stup* na kamenitom tlu

slast maslina u usti
žarko sunce juga na koži
mala kuća na brigu
plavo morje na susjedstvu
pjesma ljubavi u srcu
pjevamo i tudje pjesme
jer daleko smo od doma
milog prastarog
ali nanutri ostali smo mi
ki pjevamo pjesme na-našo
stup na kamenitom tlu
ti nećeš sagnjit
i ne moreš
jer si zasadjem
diboko u našoj duši

(Doroteja Zeichmann
Moliškim Hrvatima, 3. 7. 2013.,
Ali isto tako to more
valjati za pokojnoga
gosp. Antonija Sammartina)
(* stup = stablo)

bivost. Sigurna sam, da te nećemo nikada pozabiti. Bio si pravi veleposlanik moliških Hrvatov. Počivaj u miru!

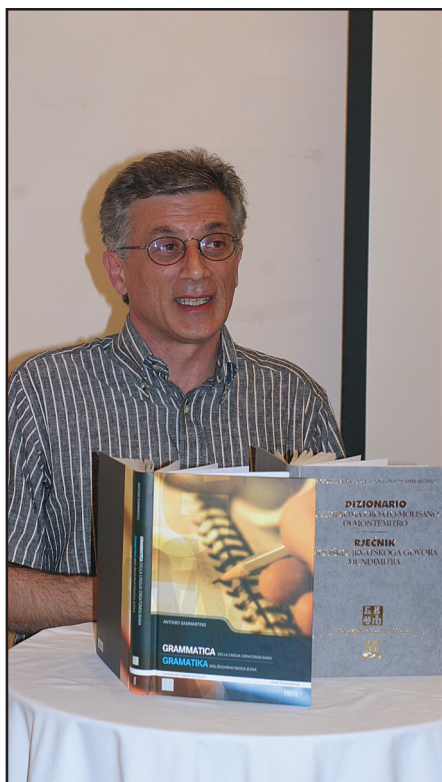
(Doroteja Zeichmann)

S bolom i teška srca javljamo tužnu vijest da nas je prerano napustio naš dragi prijatelj i član FUEN-a i AGSM-a Antonio Sammartino. Nedavno nas je ljubazno primio u svojoj zajednici moliških Hrvatov u Italiji, u svom rodnom mjestu Montemitro / Mundimitar, gdje nam je otvorio vrata svog doma. Na seminaru AGSM-a mogli smo ga vidjeti od srca sretnog i nasmijanog, jer mu je najviše značilo gostovanje međunarodne zajednice slavenskih manjina kod kuće. Kada smo njegovu organizaciju "Zakladu Agostina Piccoli" prihvatili u obitelj FUEN na kongresu FUEN 2017 u Leeuwardenu / Ljouwert, Antonio je odmah postao jedan od nas. Uvijek nasmijan i vedar gospodin koji je svojim talijansko-hrvatskim šarmom znao očarati svakoga, čak i one koji nisu govorili istim jezikom. Uvijek ćemo se rado sjećati njegove dobrote i blagosti. Nećemo nikada zaboraviti njegovo gorljivo zalaganje za dobrobit manjina i etničkih zajednica, a posebno njegovu borbu za priznanje moliških Hrvatov.

Dragi Antonio, uvijek ćemo te nositi u našim srcima i sjećati te se u dobrim mislima. Budi naš anđeo na nebu, Zizi! Tvoje čeljade!

FUEN i AGSM izražavaju iskrenu sućut Vama, draga Francesca, Vesna, Sergio, te cijeloj obitelji, rodbini i prijateljima!

(Matic Germovšek Ž.)

A ntonio
N azjad
T i
O de
N ami
I stina
O stavljaš

S lako
A
M undimitar
M učeno
A rčevi
R iče
T voje
I ndike
N a-našo
O tkane

(Iz namo gor)

